

LÆRERVEJLEDNING

BEETHOVEN ZOOM

TRIN: Melletrin | **FAG:** Musik

ANTAL LEKTIONER: 7 lektioner | **SVÆRHEDSGRAD:** 4.-6. klasse

BEETHOVEN ZOOM

INDHOLD

FORMÅL	3
FÆLLES MÅL.....	3
OM FORLØBET.....	3
FAGORD OG SÆRLIGE BEGREBER.....	3
OPBYGNING AF FORLØB.....	4
BEETHOVEN ZOOM.....	4
TIDSLINJE: Ludwig van Beethovens liv	4
ZOOM ind på 1801: Lyt efter stemninger og følelser i musikken	4
ZOOM ind på 1811: Spil 'Tyrkisk march'	5
ZOOM ind på 1824: Syng 'Ode til glæden'	6
QUIZ: Er du Beethovenekspert?	7

OBS! Inden du printer denne vejledning ud, så vær opmærksom på, at den indeholder hyperlinks, som kun kan tilgås digitalt.

FORMÅL

Formålet med undervisningsforløbet 'Beethoven ZOOM' er, at eleverne får kendskab til Ludwig van Beethovens liv, ligesom eleverne bliver undervist i at lytte til og udtrykke sig om klassisk musik. Eleverne får overblik over Beethovens historie gennem en historisk tidslinje og tre musikalske nedslag i hans 56-årige liv.

FÆLLES MÅL

Hent Fælles Mål for musik efter 4. klassestrin [HER](#) og musik efter 6. klassestrin [HER](#).

OM FORLØBET

I 2020 fejrer DR Skole Beethovens 250-års fødselsdag med udgivelsen af undervisningsforløbet 'Beethoven ZOOM'. Beethoven var en tysk komponist og pianist, som regnes for at være en af de komponister, der har haft allerstørst indflydelse på musikken de seneste 200 år. I forløbet kan eleverne zoome ind på den klassiske musik og se det særlige, svære og skønne ved Beethovens liv og musik.

'Beethoven ZOOM' forudsætter ikke særligt elevkendskab til klassisk musik, instrumentering eller wienerklassikkens historie. Forløbet vil præsentere forskellige tilgange til at lytte til klassisk musik med elever, som ikke nødvendigvis har ører, der er trænedede i at lytte til genren. Forløbet zoomer ind på tre værker:

1. Klaversonate i cis-mol, opus 27, nr. 2, 'Måneskinssonaten' (1801)
2. The Ruins of Athens, opus 113, nr. 4, 'Tyrkisk march' (1811)
3. Symfoni nr. 9 i D-mol, opus 125, nr. 4, 'Ode til glæden' (1824)

Hensigten med 'Beethoven ZOOM' er, at forløbet skal være let tilgængeligt for alle lærere, der underviser i musik – også dem, som ikke nødvendigvis er uddannet i faget. Undervisningsforløbet kan desuden gennemføres uden adgang til musikinstrumenter.

FAGORD OG SÆRLIGE BEGREBER

I forløbet bliver der brugt særlige fagord, som knytter sig til musikfaget. Du kan inden forløbet give eleverne tid til at undersøge begreberne nærmere på egen hånd. Du kan også vælge at lave et oplæg om ordenes betydning med udgangspunkt i ordforklaringslisten:

- **En komponist** er en person, der skriver og skaber musik. Musikværket, som personen komponerer, kan noteres som noder i et partitur, så musikere kan læse og spille komponistens musik.
- **Et partitur** er en samling af et musikværks nodesystemer. I nogle værker skal mange instrumenter spille på samme tid. Da står takterne opstillet under hinanden i hvert sit nodesystem.
- **En sonate** hører til den klassiske genre. Sonaten er typisk komponeret til et soloinstrument, eksempelvis klaver. Sonaten er typisk inddelt i op til fire satser. Hver sats har et særligt udtryk, der afhænger af tempo og toneart.

OPBYGNING AF FORLØB

Undervisningsforløbet består af en historisk tidslinje og tre musikalske nedslag i Beethovens liv. Forløbet består derudover af en afsluttende quiz, som fungerer som evaluering. Vil du omkring alt indholdet, skal du afsætte 7 lektioner.

	TIDSLINJE: Ludwig van Beethovens liv	ZOOM ind på 1801: Lyt efter stemninger og følelser i musikken	ZOOM ind på 1811: Spil 'Tyrkisk march'	ZOOM ind på 1824: Syng 'Ode til glæden'	QUIZ: Er du Beethoven-ekspert?	I alt
Antal lektioner	2 lektioner	1 lektion	2 lektioner	1,5 lektioner	0,5 lektion	7 lektioner

Vi foreslår, at I arbejder kronologisk med tidslinjen, så I følger begivenhedernes naturlige rækkefølge. I den historiske tidslinje zoomes der ind på perioder af Beethovens liv. I kan supplere tidslinjens indhold ved at arbejde med et musikalsk værk fra samme periode. Vi opfordrer derfor til, at I arbejder med de musikalske nedslag i forlængelse af at have læst om en bestemt tidsperiode.

I kan også arbejde med de musikalske nedslag uafhængigt af tidslinjen. Arbejdet med de musikalske værker har mange lærerstyrede aktiviteter.

BEETHOVEN ZOOM

Tryk på overskrifterne for at komme direkte til indholdet.

TIDSLINJE: Ludwig van Beethovens liv

På tidslinjen får eleverne et indblik i Beethovens liv gennem fem livsperioder. Lad eleverne læse teksterne selv eller parvis. DR Skole har en ordforklarings- og oplæsningsfunktion, som kan støtte elevernes forståelse. Vær dog opmærksom på, at teksterne indeholder svære ord, som beskriver en tid for over 200 år siden, så du kan også vælge at gennemgå teksterne i fællesskab. Lad eleverne summe med en klassekammerat om tekstens opfølgende spørgsmål. Gennemgå til slut spørgsmålene i plenum.

I de tre sidste årstal på tidslinjen opfordrer vi til, at I arbejder videre med de musikalske nedslag, vi henviser til.

ZOOM ind på 1801: Lyt efter stemninger og følelser i musikken

Formålet med opgaverne er at lade 'Måneskinssonaten' påvirke elevernes fantasi, så de kan omsætte og fortolke deres subjektive musikoplevelse gennem skrift eller tegning.

Vi anbefaler, at klaversonatens titel 'Måneskinssonaten' først røbes, efter eleverne har omsat lyd til historie. Elevernes musikalske oplevelse beror nemlig på de forhåndsoplysninger, de får. Kender de til titlen, vil de dermed være forberedte på at skulle lytte i den retning.

Opgave 1: Partituret

Den utrænede lytter kommer ofte til at vurdere ny musik ud fra to parametre: kan lide/kan ikke lide. Derfor skal eleverne hjælpes til at lytte efter noget bestemt i den aktive lytteproces. Elevernes vej ind i musikken er at lytte til de brudte akkorder, der er gennemgående i 'Måneskinssonaten'. Eleverne præsenteres for værkets første fire takter. Se på noderne, og bed eleverne forholde sig til, hvordan melodien mon lyder.

Opgave 2: Ordgenerator

Afspil 'Måneskinssonaten', og bed eleverne notere stikord, mens de lytter. Tilgangen til arbejdet med 'Måneskinssonaten' er associativ lytning. Det vil sige, at eleverne skal lære at udtrykke, hvad musikken skaber af billeder i deres indre biograf. For nogle elever kan det være en svær opgave at omsætte et musikstykke til noget så personligt som stemninger og følelser. Opgaven er alligevel præsenteret uden et tydeligt stillads, da vi ikke ønsker at begrænse eleverne til at lytte i én bestemt retning. Hvis din klasse er udfordret i forhold til at sætte ord på musikken, kan disse spørgsmål hjælpe:

- Forestil dig en tegnefilm, hvor klaversonaten er baggrundsmusik. Hvad sker der i tegnefilmen?
- Hvilket humør tror du, at Beethoven var i, da han fandt på musikken?
- Hvornår tror du, at musikken bliver afspillet i dag? Hvorfor?

Efter stikordsøvelsen skal eleverne vælge tre stikord fra deres ordliste og skrive dem på tavlen. Drøft forskelle og ligheder blandt elevernes ord.

Opgave 3: Omsætning af stemning og følelser i musikken

Efterfølgende skal eleverne omsætte klassens stikord til skrift eller tegning. Eleverne kan vise deres 'svar' på musikken til hinanden, så de bliver opmærksomme på ligheder og forskelle blandt klassekammeraternes fortolkninger.

Læs herefter om nogle af de tricks, Beethoven bruger i klaversonaten, og fortæl eleverne, at musikken er kendt i hele verden som 'Moonlight Sonata'. På dansk hedder den 'Måneskinssonaten'. Sonaten fik først sin kendte titel fem år efter Beethovens død. Det var musikkritiker Ludwig Rellstab, der fandt på den. Han syntes, at musikken kunne lyde som måneskin over en mørk sø.

ZOOM ind på 1811: Spil 'Tyrkisk march'

Hensigten med opgaverne er, at eleverne træner pulsfornemmelse samt lærer at indgå i sammenspil med støtte fra simpel notation. Desuden bliver eleverne bevidste om, hvilke lyde det er muligt at frembringe live.

Opgave 1: March

Afspil 'Tyrkisk march' i artiklen, og gå i takt til musikken. Det er din opgave at vise eleverne, hvordan de skal marchere til musikken.

- 1. gang: I bestemmer selv, hvordan I går rundt.
- 2. gang: I skal gå på 1-slaget og 3-slaget i takten.
- 3. gang: I skal klappe, mens I går. I skal gå på 1-slaget og 3-slaget, og I skal klappe på 2-slaget og 4-slaget i takten.

Der er god mulighed for at tilpasse sværhedsgraden ved at finde på egne march-variationer. Du kan også vælge at bede eleverne gå opstillet i række og geled ligesom soldater. Du kan også udvide øvelsen med børnelegen 'Kongens efterfølger'. Her beder du eleverne om skiftevis at gå forrest og bestemme gangarten for resten af klassens elever.

Opgave 2: Spil med en rytmeboks

Herefter er det tid til, at I skal spille 'Tyrkisk march'. I den forbindelse bliver I præsenteret for en vejledning til rytmeboksen. Find vejledning til rytmeboksen i artiklen.

Du bestemmer, om eleverne skal spille på musikinstrumenter eller lave lyde.

Sporfarve i rytmeboksen	Forslag til musikinstrumenter	Forslag til lyde
Blå	Trommer	Slå med flad hånd på lår
Grøn	Claves	Slå to tuscher mod hinanden
Gul	Tamburin	Knips med fingre
Rød	Triangel	Slå en blyant mod en kop

Rytmeboksen har fire spor. Det vil sige, at eleverne kan deles i op til fire instrumentgrupper. Der er forskel på sværhedsgraden. Det blå spor og det grønne spor er lettest og består af 1/4-dels noder. Det gule spor og det røde spor består primært af 1/8-dels noder, hvor man skal spille to gange på et taktslag. Det er op til dig, hvor mange spor du vil bruge. Rytmespor slås til og fra i rytmeboksens hjørne nederst til venstre. Du kan desuden justere tempoet i det nederste hjørne til højre.

I rytmeboksen bliver hvert taktslag markeret, når 'Tyrkisk march' afspilles. På den måde kan eleverne let følge med i rytmeboksen. Det kan dog være en stor hjælp for nogle elever, hvis taktslagene også bliver sagt højt. Marchen står oprindeligt noteret i taktarten 2/4-dele. Vi har dog valgt at notere marchen i 4/4-dele i rytmeboksen, da vi skønner, det er lettest at overskue. Det betyder, at fire pulsslag svarer til fire taktslag, når I læser rytmeboksen.

I skal spille 'Tyrkisk march' mange gange, og eleverne skal bytte instrumenter/lyde og rytmeboksspor, så de lærer musikstykket godt at kende.

Forslag til en ekstra opgave: Det er oplagt at tilbyde eleverne, at de kan lave deres egen komposition til musikstykket. Til dette har vi lavet et skema med tomme rytmebokse, som eleverne kan udfylde – eventuelt i de grupper, de har spillet i. Du kan scanne skemaet og vise det på tavlen, så hele klassen kan spille med. Find skemaet med tomme rytmebokse [HER](#). Til slut kan I afholde koncert for en anden klasse.

ZOOM ind på 1824: Syng 'Ode til glæden'

Formålet med opgaverne er, at eleverne lærer om musikalske genrer og genretræk.

Opgave 1: En nationalsang

Start med at spørge eleverne, om de kender andre nationalsange end Danmarks. Lyt til de sange, eleverne byder ind med. Måske kan nogle elever endda synge med og fortælle, hvad sangen handler om. Bed eleverne forholde sig til, hvilken musikalsk genre nationalsangene tilhører, og hvornår man typisk hører en nationalsang.

I det efterfølgende arbejde med teksten til 'Ode til glæden' kan du med fordel inddele eleverne i grupper eller par, der skal undersøge tekstens betydning og historiske kontekst. Hvis tiden er knap, kan du forklare dem sangens referencer til frihed, fred og solidaritet.

Til research af tekstens betydning kan I eventuelt kigge her:

[Den danske ordbog](#)

[Højskolesangbogen](#)

[Den Europæiske Union](#)

Opgave 2: Syng 'Ode til glæden'

I skal herefter synges 'Ode til glæden' sammen med karaoke-videoen i artiklen. Sangen skal synges flere gange, så eleverne bliver fortrolige med melodi og tekst. Lad eleverne finde på forskellige måder, I kan synges sangen på. Hvis du selv vil akkompagnere 'Ode til glæden', kan du hente noden [HER](#).

Opgave 3: Genrer

På Den Europæiske Unions hjemmeside i linksamlingen ovenfor er der links til diverse fortolkninger af Europahymnen. I kan blandt andre lytte til [techno](#)-, [jazz](#)- eller [hip-hop](#)udgaven af 'Ode til glæden'. Afspil nogle lydbidder af forskellige genrer, og undersøg, om eleverne kan genkende temaet fra 'Ode til glæden'.

Har I god tid, kan du lade eleverne undersøge en musikgenres genretræk nærmere. Dette gøres par- eller gruppevis på internettet. Lad dem præsentere deres opdagelser vedrørende genretræk for klassen.

QUIZ: Er du Beethovenekspert?

Hvis du er interesseret i at undersøge, hvad eleverne har taget til sig og lært om Beethovens liv, anbefaler vi, at I bruger Beethoven-quizzen og/eller laver et Beethoven-mindmap som et evaluerende element.

Quizzen behandler emner fra hele 'Beethoven ZOOM'-forløbet, hvorfor eleverne kun bør lave den, hvis de forinden har arbejdet med tidslinjen og alle tre musikalske nedslag.

Vi anbefaler, at I evaluerer forløbet ved at lave et mindmap, hvis I kun har arbejdet med dele af 'Beethoven ZOOM'-forløbet. Skriv da 'Beethoven' midt på tavlen og notér de ting, som eleverne husker. Se, hvordan et Beethoven-mindmap kan se ud [HER](#). Du kan også lade hver elev udfylde sit eget mindmap. Find et Beethoven-mindmap med tomme felter [HER](#).

Rigtig god fornøjelse!